

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การจัดทำคู่มือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ – คลอง
ในพื้นที่เขตยานนาวา

จัดทำโดย นายวรพจน์ บุญอรณะ
ตำแหน่ง นายช่างสำรวจชำนาญงาน
สังกัด กลุ่มงานรักษาที่สาธารณะ
ฝ่ายโยธา สำนักงานเขตยานนาวา

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๙
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑. ชื่อเรื่อง การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ ในพื้นที่เขตยานนาวา

๒. หลักการและเหตุผล

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้บริหารราชการ กรุงเทพมหานครมีภารกิจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๘๙ บัญญัติให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานครทั้งหมด ๒๗ ประการ เช่น การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การดูแลรักษา ที่สาธารณะ การควบคุมอาคาร การขนส่ง การสาธารณสุข โภค การสาธารณสุขการและหน้าที่อื่น ๆ ที่กฎหมายระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เทศบาลนคร หรือตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย หรือที่กฎหมายระบุให้เป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ฯลฯ และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๘ กำหนดให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจ และหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ตามมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ รวมอีก ๖๐ ประการ และเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น ทำให้กรุงเทพมหานครในปัจจุบันมีภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะเพิ่มขึ้น อีกทั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้มีการรวมตัวของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(อาเซียน) จำนวน ๑๐ ประเทศ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน(ASEAN Community) ประกอบด้วยประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยการรวมตัวดังกล่าวได้นำไปสู่การหลั่งไหลหรือเคลื่อนย้ายแรงงาน จากต่างชาติเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นประชากรแฝง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการกระทำผิดกฎหมาย โดยการเข้ามาปลูกสร้างอาคาร บ้านเรือนบุกรุกที่สาธารณะ คู-คลองต่างๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทำให้การระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ เกิดปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ได้ เนื่องจากระบายน้ำไม่ทันต่อปริมาณน้ำที่ท่วมขังอยู่เป็นจำนวนมาก

นโยบายของการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร โดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และคณะผู้บริหารได้ร่วมกันกำหนดนโยบายสำหรับใช้ในการบริหารราชการ พัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของกรุงเทพมหานครให้ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งมุ่งเน้นบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของกรุงเทพมหานคร และมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับพร้อมดำเนินการภารกิจพิเศษ โดยประกาศออกเป็น ๑ ภารกิจพิเศษ ๕ นโยบายทันที ๑๙ ภารกิจ ผลักดันทันที การระบายน้ำเป็น ๑ ใน ๑๙ ภารกิจผลักดันทันทีที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและคณะผู้บริหารให้ความสำคัญ และยังสอดคล้องกับนโยบายทันทีในนโยบายที่ ๔ ดูแลคุณภาพชีวิตประชาชน สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ

ในพื้นที่เขตยานนาวามีพื้นที่การปกครอง ๑๖.๖๖ ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๒ แขวง ได้แก่

๑. แขวงบางโพงพาง
๒. แขวงช่องนนทรี

มีสภาพพื้นที่ด้านทิศตะวันออกติดแม่น้ำเจ้าพระยา มีคูคลองที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบจำนวน ๒๐ คลอง ได้แก่

๑. คลองวัดดอกไม้	๑๑. คลองแฝด
๒. คลองวัดปริวาส	๑๒. คลองใหม่
๓. คลองวัดด่าน	๑๓. คลองโรงน้ำมัน
๔. คลองวัดช่องนนทรี	๑๔. คลองหีบ
๕. คลองวัดทองบน	๑๕. คลองसान
๖. คลองบางโพธิ์พวงเหนือ	๑๖. คลองโบสถ์
๗. คลองบางโพธิ์พวงใต้	๑๗. คลองซุด
๘. คลองยายหรั่ง	๑๘. คลองตาเร็ก
๙. คลองตาหุ้ง	๑๙. คลองเสาหิน
๑๐. คลองวัดด่านเหนือ	๒๐. คลองสวน

คลองสาธารณะในพื้นที่ของสำนักงานเขตยานนาวาที่มีปัญหาน้ำท่วมขังเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะบริเวณชุมชนคลองสวนซึ่งอยู่บริเวณปลายคลอง ชุมชนคลองสวนได้รับความเดือดร้อนถูกน้ำท่วมขังรอการระบายเป็นประจำทุกปีในช่วงฤดูฝน เนื่องจากคลองสวนเป็นแหล่งรับน้ำ และเป็นทางระบายน้ำเพื่อออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา บางช่วงของคลอง(ด้านทิศตะวันออก) มีการก่อสร้างเป็นเขื่อนค.ส.ล.แล้ว แต่มีสภาพตื้นเขิน มีประชาชนปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนรูกล้าอยู่บนเขื่อนและตามแนวทางเดินริมเขื่อน บางช่วงของคลอง(ด้านทิศตะวันตก)ฝังถนนวงแหวนอุตสาหกรรม ยังไม่ได้รับการปรับปรุง มีประชาชนปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนรูกล้าลงในคลอง ปิดกั้นทางระบายน้ำเป็นสาเหตุให้น้ำไม่สามารถระบายออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาได้ ดังนั้นจึงต้องมีการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ โดยให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมายคุ้มครองป้องกันดูแลที่สาธารณะ คู-คลองพิจารณาดำเนินการแก้ไข ในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะนั้นมีกลุ่มงานรักษาที่สาธารณะ ฝ่ายโยธา สำนักงานเขตยานนาวา มีหน้าที่ในการดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่อื่นเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินการ เช่น ฝ่ายเทศกิจ ตำรวจท้องที่ ทหาร ถ้าหากบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินการดังกล่าวทราบและถึงวิธีการปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะส่งผลให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะในพื้นที่สำนักงานเขตยานนาวามีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะในพื้นที่เขตยานนาวามีแนวทางการดำเนินการเป็นมาตรฐานในทางปฏิบัติอย่างเดียวกัน ส่งเสริมให้การระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีประสิทธิภาพมากลดน้ำท่วมขังรอการระบาย ประชาชนในพื้นที่เขตยานนาวาเกิดความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูฝน อีกทั้งยังเป็นไปตามนโยบายการบริหารราชการกรุงเทพมหานครของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและคณะผู้บริหาร ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคล จึงขอเสนอการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ ในพื้นที่เขตยานนาวา

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อให้การแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะในพื้นที่เขตยานนาวา มีแนวทางการดำเนินการเป็นมาตรฐานในทางปฏิบัติเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อนใช้คนน้อยทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓.๒ เพื่อส่งเสริมให้การระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาในพื้นที่เขตยานนาวามีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓.๑ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เขตยานนาวาเกิดความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูฝนของสำนักงานเขตยานนาวา

๔. เป้าหมาย

๔.๑ จัดตั้งคณะกรรมการที่มีผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญในการแก้ไขปัญหการบุกรุกในท้องที่เขตยานนาวาเป็นกรรมการ เพื่อศึกษาวางแผนทางแก้ไขใน ระยะเวลา ๒ เดือน

๔.๒ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะ พื้นที่เขตยานนาวา ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๑ เล่ม

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงานฯ

๕.๑ การวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สภาพองค์กรในปัจจุบันโดยใช้ทฤษฎี SWOT Analysis มาใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการจัดทำคู่มือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร ดังนี้

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
๑. เจ้าหน้าที่ กลุ่มงานรักษาที่สาธารณะ ฝ่ายโยธา เป็นคนรุ่นใหม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะ ๒. ผู้บริหาร และฝ่ายต่างๆ ภายในสำนักงานเขตยานนาวา เห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะ ๓. ฝ่ายโยธามีเว็บไซต์และเฟซบุ๊กของหน่วยงานในการเผยแพร่ข้อมูลในคู่มือให้ความรู้เกี่ยวกับ การปฏิบัติงานด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะ	๑. เจ้าหน้าที่ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ของ กรุงเทพมหานคร ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะ ๒. เจ้าหน้าที่ของ กลุ่มงานรักษาที่สาธารณะ ที่ปฏิบัติงานด้านการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะ มีจำนวน ๓ คน ทำหน้าที่รับผิดชอบ ในการดำเนินการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะ คู-คลอง ซึ่งมีจำนวนไม่สัมพันธ์กับปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบในหน้าที่ และในด้านอื่นๆที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓. ขาดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และมีมาตรฐาน

โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threats)
๑. การได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงาน มีบทบาทในการออกความเห็น ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความรู้ในการปฏิบัติงานตามกฎหมายทั่วไปให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของกรุงเทพมหานคร ๒. การได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เช่น สำนักเทศกิจ สำนักงานกฎหมาย และคดี สำนักการโยธา(กองสำรวจและแผนที่ที่ดิน) ในการให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางการปฏิบัติงานในข้อกฎหมายด้านการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ และด้านการดำเนินคดีทั่วไป	๑.การจัดทำคู่มือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร พบว่าในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินการ และประชาชนมีความรู้มากขึ้น ทำให้ประชาชนรู้จักรักษาสีทธิและหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกิดข้อพิพาทโต้แย้ง มีการฟ้องร้องดำเนินคดีมากขึ้นทุก ๆ ปี

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์การ จะเห็นได้ว่า เรื่องของการเพิ่มประสิทธิภาพด้านบุคลากรเป็นเรื่องที่เป็นหัวใจสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งที่จะสามารถทำให้องค์การประสบความสำเร็จได้ เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่ ของตนเองอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การแล้ว นั่นก็จะส่งผลถึงประสิทธิภาพขององค์การตามไปด้วยนั่นเอง และจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการดูแลรักษาที่สาธารณะของเจ้าหน้าที่ กรุงเทพมหานคร พบว่าการปฏิบัติงานด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังขาดประสิทธิภาพ มีจุดอ่อน (Weakness) ด้านความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานด้านกฎหมายทั่วไปอีกมาก แต่ กรุงเทพมหานครยังมีจุดแข็ง (Strength) คือ มีเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานรักษาที่สาธารณะ ฝ่ายโยธา ที่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการดูแลรักษาที่สาธารณะ สามารถให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ได้เป็นอย่างดี และยังมีเว็บไซต์และเฟซบุ๊กของกองสำรวจและแผนที่ที่ดิน สำนักการโยธา สำนักเทศกิจ และสำนักงานกฎหมาย และคดี ในการเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านคดีทั่วไป อีกด้วย ประกอบกับมีโอกาส (Opportunity) ที่จะได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ในการเสนอแนวทางการปฏิบัติงานด้านการดำเนินการกับผู้บุกรุกที่สาธารณะ คู-คลอง ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของ กรุงเทพมหานคร และยังอาจได้รับการสนับสนุนวิทยากรจากกองสำรวจและแผนที่ที่ดิน สำนักการโยธา สำนักเทศกิจและสำนักงานกฎหมายและคดี ในการมาให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการดำเนินคดีตามกฎหมายทั่วไปด้วย

๕.๑ แนวคิดการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน (Work manual)

คู่มือการปฏิบัติงาน เปรียบเสมือนแผนที่บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ ที่ระบุถึงขั้นตอนและรายละเอียดของกระบวนการต่างๆ ขององค์กรและวิธีควบคุมกระบวนการนั้น มักจัดทำขึ้นสำหรับลักษณะงานที่ซับซ้อน มีหลายขั้นตอนและเกี่ยวข้องกับคนหลายคน และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน

คู่มือการปฏิบัติงาน (Procedure/Work Manual) เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่กำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง (Job description) มีคำอธิบายงานที่ปฏิบัติ ประวัติความเป็นมา มีแผนกลยุทธ์การปฏิบัติกำหนดตัวชี้วัดการประเมินผล ซึ่งในแต่ละบท/เรื่อง/หัวข้อ ต้องมีความคิดหลักวัตถุประสงค์ และเนื้อหาสาระที่มีความสมบูรณ์มีรายละเอียดครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละเรื่องมีกฎระเบียบ พระราชบัญญัติหนังสือเวียนมติต่าง ๆ เอกสารที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์และวิชาการ เทคนิคหรือแนวทางในการปฏิบัติงาน ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข ข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ต้องใช้ประกอบการปฏิบัติงานมาแล้วและต้องจัดทำเป็นรูปเล่ม (อ้างถึง เสถียร คามิศักดิ์: การเขียนคู่มือปฏิบัติงาน, ๒๕๕๓)

คู่มือการปฏิบัติงานมี ๒ ประเภท คือ

๑. คู่มือปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น งานบริหารและ เลขานุการ งานสารบรรณ งานการเงิน งานบัญชี งานงบประมาณ เงินรายได้/เงินงบประมาณ งานพัสดุ งานจัดซื้อจัดจ้าง ฯลฯ
๒. คู่มือที่ให้ความรู้เฉพาะด้าน เช่น ด้านการแพทย์ การพยาบาล การรักษาสุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม การรักษาทหัยการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ

คู่มือปฏิบัติงาน มี ๓ ระดับ คือ

๑. Manual Book เป็นคู่มือที่นำเอา กฎระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือเวียน มติ หนังสือตอบข้อหารือที่เกี่ยวข้องรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ ทำรูปเล่ม
๒. Cook Book เป็นคู่มือที่มีลักษณะเหมือนระดับ ๑ แต่เพิ่มขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงาน
๓. Tip Book เป็นคู่มือที่มีลักษณะเหมือนระดับ ๑ ระดับ ๒ แต่เพิ่มเทคนิคประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพ

ขั้นตอนและแนวทางการเขียนคู่มือการปฏิบัติงาน

- ขั้นที่ ๑ วิเคราะห์งานที่ปฏิบัติ งานอะไรบ้างที่ทำ ขั้นตอน ปัจจัยที่ใช้ หลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไข
- ขั้นที่ ๒ วิเคราะห์ปัญหา/สาเหตุ ในการปฏิบัติงาน อะไรบ้าง แยกปัญหาเป็นข้อย่อย (คน /กฎ/ ระเบียบ)
- ขั้นที่ ๓ วิเคราะห์แนวทางการ แก้ไขจากปัญหา/สาเหตุขั้นที่ ๒ คือ คน/กฎ/ระเบียบ
- ขั้นที่ ๔ ขึ้นวางแผน กำหนดโครงสร้าง ทำสารบัญ เนื้อหา

โครงสร้างคู่มือการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

๑. วัตถุประสงค์ (Objectives) : เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดทำเอกสารเรื่องนี้ขึ้นมา

๒. ขอบเขต (Scope) : เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงขอบเขตของกระบวนการในคู่มือว่าครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนใด ถึงขั้นตอนใด หน่วยงานใด กับใคร ที่ใด และเมื่อใด

๓. คำจำกัดความ (Definition) : เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงคำศัพท์เฉพาะซึ่งอาจเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ หรือคำย่อ ที่กล่าวถึงภายใต้ระเบียบปฏิบัตินั้นๆ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน

๔. หน้าที่ความรับผิดชอบ (Responsibilities) : เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบว่าใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัตินั้นๆ โดยมักจะเรียงจากผู้มีอำนาจหรือตำแหน่งสูงสุดลงมา

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติหรือระเบียบปฏิบัติ (Procedure) : เป็นการอธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียด ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด โดยสามารถจัดทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การใช้ข้อความอธิบาย การใช้ตารางอธิบาย การใช้แผนภูมิและการใช้ Flow Chart

๖. เอกสารอ้างอิง (Reference Document) : เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงเอกสารอื่นใดที่ต้องใช้ประกอบคู่กันหรืออ้างอิงถึงกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นๆ สมบูรณ์ได้แก่ ระเบียบปฏิบัติเรื่องอื่น พระราชบัญญัติ กฎหมาย กฎระเบียบ หรือวิธีการทำงาน เป็นต้น

๗. แบบฟอร์มที่ใช้ (Form) : เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการบันทึกข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติงานของกระบวนการนั้นๆ

๘. เอกสารบันทึก (Record) : เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบว่าบันทึกใดบ้างที่ต้องจัดเก็บเพื่อเป็นข้อมูล หรือหลักฐานของการปฏิบัติงานนั้นๆ พร้อมทั้งระบุถึงผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บ สถานที่ ระยะเวลา และวิธีการจัดเก็บ

การเขียนคู่มือการปฏิบัติงานประกอบด้วย ๕ บท คือ

บทที่ ๑ บทนำ ได้แก่ ความเป็น วัตถุประสงค์การศึกษา ขอบเขตการศึกษา

บทที่ ๒ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ โครงสร้างการบริหารจัดการ บทบาทความรับผิดชอบ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

บทที่ ๓ หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ ได้แก่ หลักเกณฑ์/การปฏิบัติงาน วิธีปฏิบัติงาน เงื่อนไข/ข้อสังเกต/สิ่งที่ควรคำนึงในการปฏิบัติงาน

บทที่ ๔ เทคนิคในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Flow Chart) การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน จรรยาบรรณ/จิตสำนึกในการปฏิบัติงาน

บทที่ ๕ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่ ปัญหาในการปฏิบัติงาน แนวทางแก้ไขและพัฒนา ข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม ภาคผนวก

แนวทางในการจัดทำคู่มือ

๑. กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะทำ คำนว้า จัดหา รวบรวม และศึกษารายละเอียดเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒. จัดทำกระบวนการ / ขั้นตอนงาน Work Flow

๓. เขียนรายละเอียดในแต่ละกระบวนการ / ขั้นตอนงาน

๔. ทดสอบ

๕. ปรับปรุง เผยแพร่ ใช้งานจริง

๖. ประเมิน ปรับปรุง พัฒนาให้เป็นปัจจุบันและใช้เป็นมาตรฐาน

ทั้งนี้ การจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ จะนำแนวทางการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานจะนำไปประยุกต์ใช้ในข้อ ๖ กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กรอบแนวทางการดำเนินการ

ในการดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะ ในพื้นที่เขตนานาวา แบ่งการดำเนินการได้ดังนี้

๖.๑ ขั้นเตรียมการ

๖.๑.๑ จัดตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะ ในพื้นที่เขตนานาวา เพื่อให้คำปรึกษาและควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ ประกอบด้วย

- ผู้อำนวยการเขต / ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตที่ควบคุมฝ่ายการโยธา
- หัวหน้าฝ่ายโยธา
- หัวหน้าฝ่ายเทคนิค
- หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาด
- หัวหน้ากลุ่มงานที่สาธารณะ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
- ผู้แทนจากกองสำรวจและแผนที่ดิน สำนักการโยธา

๖.๑.๒ ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดจากการการบุกรุกที่สาธารณะ ในพื้นที่เขตนานาวา รวมถึงผลกระทบที่ได้รับ และสรุปผลการศึกษา

๖.๑.๓ นำผลการศึกษาเสนอผู้บริหาร เพื่อเสนอขออนุมัติจัดทำจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่สาธารณะ ในพื้นที่เขตนานาวา

๖.๑.๔ จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินงานกำหนดประเด็น กิจกรรม / ขั้นตอนการดำเนินการ กำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการ ดังนี้

กิจกรรม / ขั้นตอนการดำเนินการ	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐								ผู้รับผิดชอบ
	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
๑. <u>ขั้นเตรียมการ</u> - ศึกษารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และสรุปผลศึกษา	↔								ผู้จัดทำรายงาน และคณะทำงาน
- เสนอขออนุมัติจัดทำจัดทำคู่มือ		↔							ผู้จัดทำรายงาน
- จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ และ คณะทำงาน		↔							ผู้จัดทำรายงาน
- จัดทำแผนปฏิบัติการ									ผู้จัดทำรายงาน
- ประชุมคณะทำงาน		↔	↔						และคณะทำงาน
๒. <u>ขั้นตอนการดำเนินการ</u> - กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะทำ ศึกษารวบรวม รายละเอียดเอกสารที่เกี่ยวข้อง				↔					ผู้จัดทำรายงาน และคณะทำงาน
- วิเคราะห์งานที่ปฏิบัติ วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุในการปฏิบัติงาน และวิเคราะห์หาแนว ทางการแก้ไข้ปัญหา				↔					ผู้จัดทำรายงาน และคณะทำงาน
- กำหนดโครงร่าง เนื้อหา ของคู่มือฯ				↔					
- จัดทำกระบวนงาน/ขั้นตอนงาน และ รายละเอียดตามโครงร่างที่กำหนด				↔	↔				ผู้จัดทำรายงาน และคณะทำงาน
- ทดสอบการนำไปใช้						↔			ผู้จัดทำรายงาน
๓. <u>ขั้นตอนการประเมินผล</u> นำผลการประเมินไปปรับปรุง พัฒนา และ สามารถนำไปปฏิบัติได้							↔	↔	

๖.๑.๕ ประชุมคณะทำงาน เพื่อทำความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนร่วมกัน

๖.๒ ขั้นตอนการดำเนินการตามแผน

๖.๒.๑ กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะทำ ศึกษารวบรวมรายละเอียดเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยจะ
ทำเรื่องแก้ไข้ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ ในพื้นที่เขตนานาวา โดยจัดทำเป็นคู่มือเป็นประเภทคู่มือ
ปฏิบัติงาน เป็นคู่มือระดับ Cook Book ซึ่งในคู่มือจะกล่าวถึง กฎระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือเวียน มติ
หนังสือตอบข้อหารือที่เกี่ยวข้องรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่และมีขั้นตอนวิธีการปฏิบัติงานด้วย

๖.๒.๒ วิเคราะห์งานที่ปฏิบัติ วิเคราะห์ปัญหาสาเหตุในการปฏิบัติงาน และวิเคราะห์หา
แนวทางการแก้ไข้ปัญหา

๖.๒.๓ กำหนดโครงสร้างเนื้อหา ซึ่งจะประกอบไปด้วย

บทที่ ๑ บทนำ ได้แก่ ความเป็นวัตถุประสงค์การศึกษา ขอบเขตการศึกษา

บทที่ ๒ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ โครงสร้างการบริหารจัดการ
บทบาทความรับผิดชอบ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

บทที่ ๓ หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ ได้แก่ หลักเกณฑ์/การปฏิบัติงาน วิธีการ
ปฏิบัติงาน เงื่อนไข/ข้อสังเกต/สิ่งที่ควรคำนึงในการปฏิบัติงาน

บทที่ ๔ เทคนิคในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Flow Chart)
การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน จรรยาบรรณ/จิตสำนึกในการปฏิบัติงาน

บทที่ ๕ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่ ปัญหาในการปฏิบัติงาน แนวทางแก้ไข
และพัฒนา ข้อเสนอแนะ

๖.๒.๔ จัดทำกระบวนการงาน/ขั้นตอนงาน และรายละเอียดให้เป็นไปตามโครงสร้างเนื้อหาที่
กำหนด

๖.๒.๕ ทดลองนำคู่มือฯไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง เช่น ใช้ในพื้นที่คลองสวน

๖.๒.๖ จัดทำรายงานผลการดำเนินการให้คณะอำนวยการฯ ทราบ

๖.๓ ขั้นตอนการประเมินผลและติดตามผล

๖.๓.๑ ประเมินผลการทดลองนำคู่มือฯ ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง โดยสอบถาม
ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง นำผลการทดลองหรือผลจากการสอบถามปรับปรุงพัฒนาคู่มือฯ ให้สามารถ
นำไปใช้ได้จริง

๖.๓.๒ จัดทำหนังสือขออนุมัติจากผู้บริหารให้นำคู่มือฯ ไปเผยแพร่ใช้งานจริง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๑. **ผู้อำนวยการเขต** เป็นผู้ให้ความเห็นชอบคู่มือการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่
สาธารณะ ในพื้นที่เขตยานนาวา

๒. **หัวหน้าฝ่ายโยธา และผู้แทนกองสำรวจและแผนที่ สำนักงานโยธา** เป็นผู้พิจารณาความ
ถูกต้องของคู่มือการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ ในพื้นที่เขตยานนาวา

๓. **ผู้จัดทำรายงานและคณะทำงาน** ร่วมกันดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในการแก้ไข
ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะในพื้นที่เขตยานนาวา

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ดำเนินการตั้งแต่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ถึง ๓๐ กันยายน
๒๕๖๐ ประกอบด้วย

๗.๑ ขั้นเตรียมการ เริ่ม ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ถึง ๓๐ เมษายน ๒๕๖๐

๗.๒ ขั้นดำเนินการตามแผน เริ่ม ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ถึง ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐

๗.๓ ขั้นการประเมินผล เริ่ม ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึง ๓๑ กันยายน ๒๕๖๐

๘. งบประมาณ

ไม่ใช้งบประมาณในการดำเนินการ

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

เป้าหมาย/วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด (KPI)	วิธีการ/เครื่องมือ
เป้าหมาย ๑. จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหามลพิษที่สาธารณะในพื้นที่เขต ยานนาวา ระยะเวลา ๒ เดือน	ระดับผลผลิต (Output) ๑. ฝ่ายโยธา มีคณะกรรมการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหามลพิษที่สาธารณะในพื้นที่เขต ยานนาวา ภายในเวลา ๒ เดือน	คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหามลพิษที่สาธารณะในพื้นที่เขต ยานนาวา
๒. จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการแก้ไขปัญหามลพิษที่สาธารณะ พื้นที่เขต ยานนาวา ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๑ เล่ม	๒. มีคู่มือการปฏิบัติงานการแก้ไขปัญหามลพิษที่สาธารณะ พื้นที่เขต ยานนาวา จำนวน ๑ เล่ม	ศึกษาปัญหา นำมาวิเคราะห์ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง และนักวิชาการเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขที่เป็นรูปธรรมและมีมาตรฐาน
วัตถุประสงค์ ๑. เพื่อให้การแก้ไขปัญหามลพิษที่สาธารณะ มีแนวทางการดำเนินการเป็นมาตรฐานในทางปฏิบัติเดียวกัน	ระดับผลลัพธ์ (Outcome) - ผู้ปฏิบัติงานด้านการแก้ไขปัญหามลพิษที่สาธารณะในพื้นที่เขต ยานนาวา ทุกคน มีความเข้าใจในขั้นตอนวิธีการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน (ร้อยละ ๑๐๐)	- จัดอบรมเผยแพร่ความรู้ในคู่มือ - เพิ่มเติมความรู้จากการสังเกต และทดสอบความเข้าใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบ
๒. เพื่อส่งเสริมให้การระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาในพื้นที่เขต ยานนาวา มีประสิทธิภาพมากขึ้น	- สำนักงานเขต ยานนาวา สามารถระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาได้หมดภายใน ๓๐ นาที จากเดิม ๒ ชั่วโมง	- เปรียบเทียบจากสถิติการระบายน้ำในพื้นที่เขต ยานนาวา
๓. เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เขต ยานนาวา เกิดความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูฝนของสำนักงานเขต	- ประชาชนในพื้นที่เขต ยานนาวา ที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูฝนของสำนักงานเขต ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐	- รายงานผลความพึงพอใจจากการทดสอบแบบสอบถามประชาชนในด้านการบริหารจัดการน้ำช่วงฤดูฝนของสำนักงานเขต ยานนาวา

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ เห็นควรให้มีการเผยแพร่คู่มือการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ คู-คลอง ให้แก่ข้าราชการและลูกจ้างของกรุงเทพมหานครทุกคนทราบ ไม่ใช่เพียงแต่กับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานเท่านั้น และให้ทุกคนนำไปใช้ประกอบในการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการไม่รู้ไม่เข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการตามกฎหมาย แก้ไขปัญหาการจัดเตรียมข้อมูลเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่ไม่ถูกต้องไม่ครบถ้วน ในการดำเนินคดี อันเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับกรุงเทพมหานคร และกับตัวข้าราชการและลูกจ้างของกรุงเทพมหานครเอง

๑๐.๒ เห็นควรให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของกรุงเทพมหานครได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการปฏิบัติงานด้านกฎหมายทั่วไป เช่น สำนักเทคนิค สำนักงานกฎหมายและคดี หรือกองสำรวจและแผนที่ที่ดิน สำนักการโยธา เป็นประจำและต่อเนื่อง

๑๐.๓ เห็นควรให้มีการปรับปรุงทัศนียภาพคลองที่ได้รับคืนจากผู้บุกรุกให้สวยงาม หรือจัดระบบประมาณจัดทำเขื่อนคลองทุกคลอง เพื่อป้องกันการบุกรุกที่ยั่งยืนต่อไป และไม่มีผู้บุกรุกกลุ่มใหม่เพิ่มมาอีก

ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ คู-คลอง ของกรุงเทพมหานครได้รับการพัฒนาและฝึกอบรมให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานทั่วไปมากขึ้นและต่อเนื่อง ก็จะทำให้การปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ คู-คลอง ของเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นให้ลดน้อยลง และนอกจากนี้ยังจะส่งผลให้กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับเชื่อถือจากหน่วยงานภายนอกมากขึ้นตามไปด้วย